

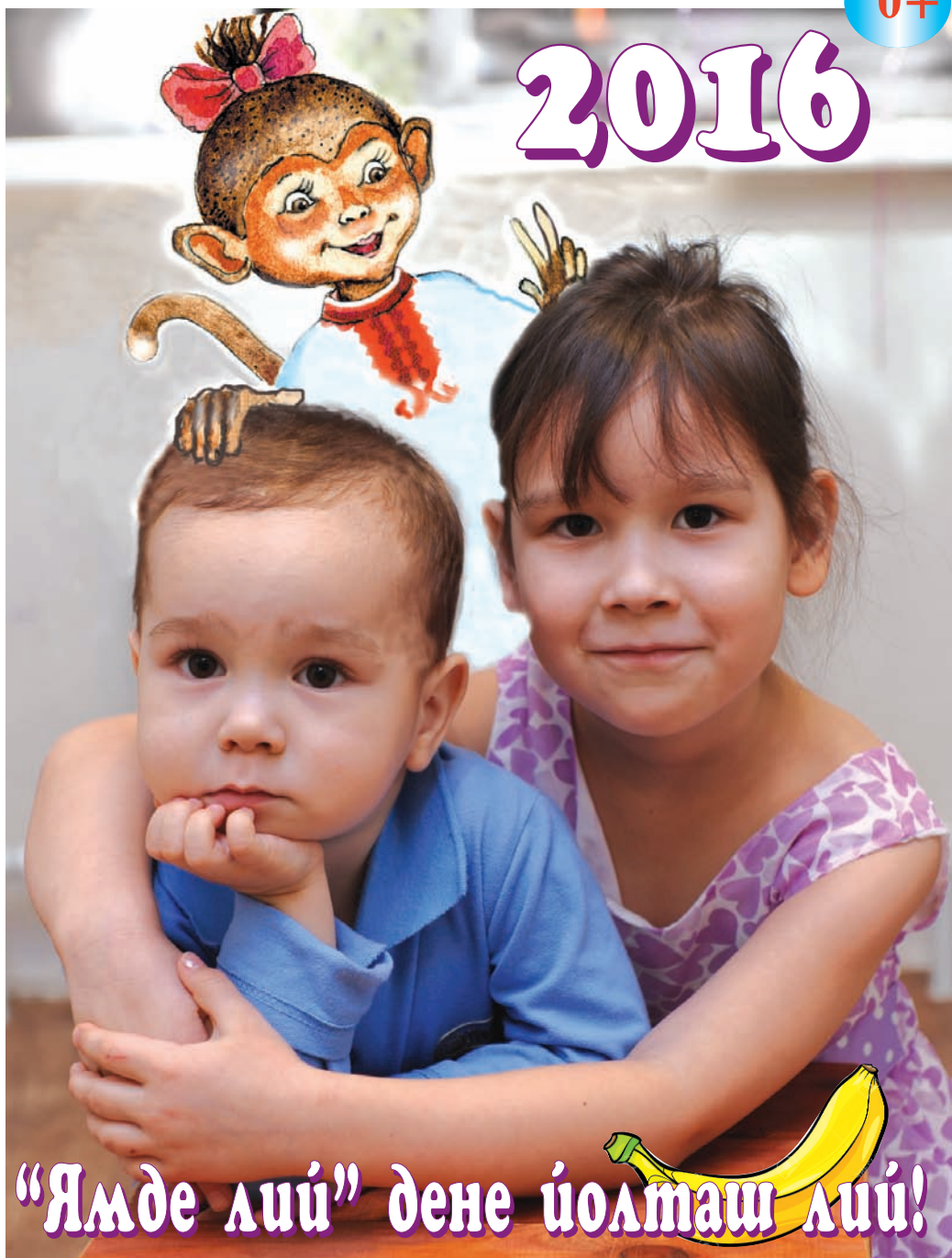
Шогмо эл, поришиг да гин бер!

1 (3233) №,
2016 ий 2 январь,
шуматкече.

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

“Ямде лий” дене йолташ лий!

Д.РЕЧКИНЫН фотожо, Ф.ЛЕБЕДЕВАН коллажше.

Январь

шм	4 11 18 25
кш	5 12 19 26
вр	6 13 20 27
из	7 14 21 28
кг	1 8 15 22 29
шм	2 9 16 23 30
рш	3 10 17 24 31

Февраль

шм	1 8 15 22 29
кш	2 9 16 23
вр	3 10 17 24
из	4 11 18 25
кг	5 12 19 26
шм	6 13 20 27
рш	7 14 21 28

Март

шм	7 14 21 28
кш	1 8 15 22 29
вр	2 9 16 23 30
из	3 10 17 24 31
кг	4 11 18 25
шм	5 12 19 26
рш	6 13 20 27

Апрель

шм	4 11 18 25
кш	5 12 19 26
вр	6 13 20 27
из	7 14 21 28
кг	1 8 15 22 29
шм	2 9 16 23 30
рш	3 10 17 24

Май

шм	2 9 16 23 30
кш	3 10 17 24 31
вр	4 11 18 25
из	5 12 19 26
кг	6 13 20 27
шм	7 14 21 28
рш	1 8 15 22 29

Июнь

шм	6 13 20 27
кш	7 14 21 28
вр	1 8 15 22 29
из	2 9 16 23 30
кг	3 10 17 24
шм	4 11 18 25
рш	5 12 19 26

Июль

шм	4 11 18 25
кш	5 12 19 26
вр	6 13 20 27
из	7 14 21 28
кг	1 8 15 22 29
шм	2 9 16 23 30
рш	3 10 17 24 31

Август

1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24 31
4	11 18 25
5	12 19 26
6	13 20 27
7	14 21 28

Сентябрь

5	12 19 26
6	13 20 27
7	14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24
4	11 18 25

Октябрь

3	10 17 24 31
4	11 18 25
5	12 19 26
6	13 20 27
7	14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30

Ноябрь

7	14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24
4	11 18 25
5	12 19 26
6	13 20 27

Декабрь

5	12 19 26
6	13 20 27
7	14 21 28
1	8 15 22 29
2	9 16 23 30
3	10 17 24 31
4	11 18 25

**Марий Онъыжа,
Марий Эл Кугыжаныш Погын
вуйлатышы
алмаштышыже
Анатолий Николаевич
ИВАНОВ:**

– Пагалыме йоча-влак! У 2016 ийыште кажне кече нимучашдыме пиалым кондыжо. Чондам ласка кумыл вўчкыжō да волгыдо шонымашдам шуктен толжо. Марий калыкнан тынысле да пиалан илышыж верч уло вийым пыштен тыршаш ямде лийза. Шочмо йылмынам, марий тўвыранам, кугезе йўланам аклыза да тиддене кугешныза. Чыланат таза, пиалан, чолга лийза, кугуракым пагалыза. У ий дене!

Эн сылне У ий вургем

Республикысе йоча да самырык-влаклан театр-рўдерыште «Салам, юзо У ий!» пайрем годым костюм конкурс лийын. Конкурсан кōрак Шернур район Мустай ял гыч

Айвика Мустаева (снимкыште) аваже

да ака-изаж-влак дене пырля пайремыш толын. Икымше классыште тунемше Айвика «сылне кож» костюмжо дене

икымше верыш лек-модышым пōлеклен. **Эльвира КУКЛИНА.**

Йōратыза телым

Теле шуын. Игече йўкшемден. Кава яндар. Коклан лыве гае ош лум пырчевлакын тўшкан пōрдын волымыштым ужаш лиеш. Мыланем теле кече пеш чот келша. Теат, йоча-влак, эре мōнгыштыда ида кий, компьютер дене ида мод. Ече дене коштса, курык гыч мунчалтыза, лумъеным ыштыза да таза лийза!

**Анна АМОСОВА, 3-шо класс.
Куженер, Шўдымарий.**

**“Ший памаш” сылне-мут фондыв вуйлатыше,
писатель
Василий Владимирович
КРАСНОВ:**

*Шеракам
ўўыр ден ркезе-влак,
Уий дене!*

*Сай шиймашым, икте-весе
пагалымашым, ўшанле йолташ-влакым
тылакем. Тек Уий пизымы да куаным конда*

24.12.2015г Василий Краснов.

Кайыкым пукшена

Уремыште – теле. Кайык-влак йўштō дечын лўдыныт. Сандене ик кечын икшыве-влак дене пырля олмапушко у кочмыверым сагышна да тўрлō шўрашым опышна. Эрлашыжым, модаш лекмеке, тушто чодыра гыч толшо унан, купшўлын, шўрашым чўнгымыжым ужна. Йоча-влак куанен эскерышт, вес кечын мōнгышт гыч кочкышым кондышт.

**Р.В.ГРИГОРЬЕВА, воспитатель.
Морко, Волаксола.**

Салам аршаш

**Марий Тумрек район
Лебедево школышто тунуктышына-влакым У ий дене шокшын саламлена! Пенгыде тазалыкым, йолгорно гай кужу ўмырым, пашаште сай лектышым, сейымашым, еш пиалым тыланена. Кажне ешыште умылымаш, пагалымаш, икте-весе лан полшымаш, поро кумыл озаланышт.**

Салам дене 8-ше классыште тунемше-влак.

У рубрикишкына саламлымашым колтен кертыда.

Йўштö Кугызалан – серыш

Марий Эл Республикысе марий тўвыра рўдер У ий вашеш йоча-влаклан «Йомак тўня» пайремым ямдылен. Ўдыр-рвезе-влак Йўштö Кугызалан серышым возенйт. Изирак-влак коклаште Шернур район Марисола гыч **Наташа Шабдарова** (снимкыште) сенышыш лектын. **Лиана Петрова** (Советский, Ронго) ден **Настя Есменеева** (У Торъял, Какшанмучаш) 2-шо да 3-шо верла дене палемдалтыныт.

Кугурак-влак коклаште:

Аня Степанова (Провой кундем, 2-шо номеран Красногорский школ) – 1-ше вер.

Никита Закиев (Йошкар-Ола, 7-ше №-ан шк.) – 2-шо вер.

Валя Кушакова (Советский, Кодам) – 3-шо вер.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Республикысе марий тўвыра рўдерым вуйлатыше **Наталья Васильевна ПУШКИНА:**

– У ий дене саламлем! Тазалыкым

тыланем.

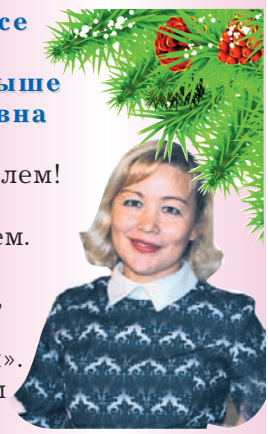
Лийза

поро кумылан, Тунемза

«визытанлан».

Авам-ачам колыштса,

Марий йўлам аралыза.

Теле

Теле – идалыкын юзо жапше. Мылам йўштö, мотор теле игече келша. Кава гыч мамык гай ош лум ласкан велеш. Тöрзаште сылне сўрет-влак койыт. Теле мыланна ятыр куаным пöлекла. Ече дене кошташ, коньки дене мунчалташ лиш. Эн куанлыже – У ий пайрем. Почешыже Шорыкйол шуэш. Тыгодым уло еш ўстел йыр погына. Теле пагытым пайдалын эртарыман.

Екатерина АЛЕКСАНДРОВА.

Провой кундем, 2-шо номеран Красногорский школ.

Теңыз воктене

Кодшо ийыште кенжеж каньш годым ачам, авам, Антон изам да мый Азов ден Шем теңызла воктене жапым оңайын да пайдалын эртаренна. Мыланем тўрлö олам ончен кошташ келшен. Öрдыж кундем дене палыме лияш, мотор пўртўсым эскераш моткочак сай. Тыгай сöрал верыш коштыктымышитлан ачам ден авамлан кугу таум ойлем.

Юлиана АНТОНОВА.
Волжский, Сотнур,
3-шо класс.

Кундемем келша

Мый Суслонгер посёлкышто илем. Илыме верна воктечак поезд корно кая, асфальт корнат уло. Посёлкына чодыра коклаште верланен. Чодыраште кайык, янлык-влак илат. Тушто кенежым саскам, понгым погена. Ерыште колым кучена. Телым ече дене коштына.

Катя ЕГОШИНА.
Звенигово район.

Лўмгече

Марий калык туныктышо, марий ўдырамаш кокла гыч икымше коммунист, тале пропагандист, организатор, чулым мер пашаен **А.Д.Кедровам** (1896-1981) шарна да кугешна. Тудо Медведево районусо Пиясир селаште шочын. Анастасия Диомидовнан шочмыжлан таче, 2016

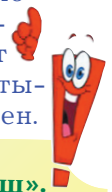
А.Д.Кедрован ушан шомакше-влакым, йоча-влак, шарныза:

«Тыршен тунемза. Тунеммаште – вий, ўшанле эрласе кече, волгыдо илыш».

«Книгам йöратыза. Книга – ушан йолташ, илаш туныкта, шинчымашым пойдара».

«Шояче – осал деч осал. Илаш-колаш, но чын верч шогыза тачат, эрлат, ўмыреш!»

«Туныктышыдам саламлен вашлийза, чеверласен ойырлыза. Тиде, манмыла, тыглай этикет гына огыл, тиде порын шонышо тунемшын порым ыштыше туныктышылан поро кумыл савыш».

«Ончыко» журналын пашаенже, поэт Игорь ПОПОВ:

- Эртыше ийым вашлийме годым ме йолташ-влак дене шеревам луктынна. Тушто кажныжлан У ий тыланымаш лийын. Мылам тага (эртыше ийын символжо) кужу корным сӧрен. Возымо шукталтын. Поэт улмемлан кӧра Крымыш, Таврида всероссийский молодёжный образовательный форумыш, миен толым. Вара Венгрийыш финн-угор писатель-влакын конгрессышкыш чонештышым. Тендан декат республикысе школлаште миен коштым.

Йоча-влак, шотыш налза: нимоат иканаште ок ышталт. Тўня йыр кайышаш корнем «Ямде лий» газет гычын тўнгалын. Школышто тунеммем годым тудын дене кылым кученам, «Марий юнкор» слётыштат лийынам. Теат тыршыза да ўшаныза, тунам чыла шонымашда шукталтеш.

Казадаган идалык эртыш,
Тӧрштен-тӧрштен, мемнам ну ӧргыш!
Ынде мучаш шуэш тудлан, Вашлийза – только обезьян!
Шушаш ий мучко ынде маймыл Мемнам сийла дыр лын бананым.
А жап лекмекыже, тудат Кая шке Африкыш адак.

Пайрем

Вашке
У ий пайрем шуэш.
Ош лумжо
пеш тыршен лумеш.
Ноялше мландым петыра,
Мемнан чоннам куандара.
Телым паша шагалрак,
Телым чылан каналтат:
Маска вынемыш возеш,
Тамле копажым шупшеш,
Шоҥшылан маска гаяк
Малаш телымже сайрак.
Ме ече дене коштына,
Тер денат мунчалтена,
Мотор У ий пайремнам
Куанен пайремлена.
Лиана СЕМЁНОВА.
Марий Турек, Арбор.

Теле
леве гын, юалге
да йўран кеҥежым
вучо.
Лум келге – шурно
сайын шочеш.
Лум ондак толеш –
эр шошылан.

Кугешнена

Авана, Надежда Михайловна, изи-нек туныктышо лияш шонен. Йошкар-Олаште пединститутым тунем лекмек, шочмо Ӑрша селашкыже пашам ышташ толын. Кызыт клубышто организаторлан тырша да школышто туныкта. Авана чыла ыштен шукта. Ме, кок ўдыржӧ, аванам пешак йӧратена да кугешнена.

Диана ТОПОРОВА.
Советский, Ӑрша.

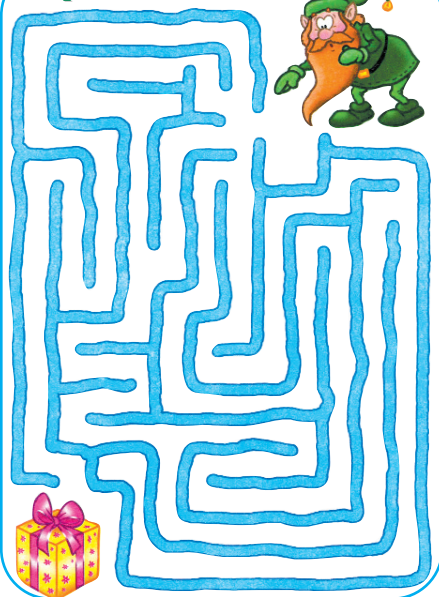
Куанен модына

Каныш кечын курыкыш издер да ече дене мунчалташ куржына. Эгер ўмбалне ий пенгыдеммеке, коньки дене коштына. Теле – пеш чоя пагыт. Уремыш тувырмелын лектына гын, вигак черланена. Кас марте модын, мӧнгӧ чылт ӧрш он гай чеве чурьян толын пурена.

Регина ШИКАРЁВА.
Морко, Шўргыял.

Корным ончыкто.

«Изи кожлан чодыраште сай»

Тыгай
лўман спектакль Волжский район Пӧтъял школышто эртен. 3-7-ше класслаште тунемше-влак шке рольыштым чылт артист гай модыныт. Школыш семинарыш толшо районысо библиотекарь-влакым да спектакльым ончышо тунемше-шамычым изи кожым чаманаш, тудым руымым чарнаш ўжыныт. Тыгай пайремым Пӧтъял школ библиотекуын пашаенже Татьяна Васильевна Семенова ямдылен.

Изи йолташна
 Мыйын кум пырысем уло. Мурка, Симка, Киска пеш онай улыт. Колям кучаш, кудалышташ, модаш йоратат. Мый нуным пукшем, модыктем, ниялткалем. Кенежым күтү гыч ушкал толмым вучат. Ушкалым лүштымеке, нунылан шокшо шорым пукшена.
Нина СОКОЛОВА.

Мыйын Вии изи пырысигем уло. Тудо пеш мотор, онай, модаш йоратыше. Изи йолташамын чурийжым ужар шинчаже сораствара. Пылышыже, тупшо да почшо тул түсан, а чапаже ошо. Мый изи йолташем пеш йоратем.
Ксения КНЯЗЕВА.

Синк-вейн
Пырыс
Пунан, ару.
Модыкта, воштылтара, пурлеш.
Портыштө модаш йората.
Куан.
Алина КУЗНЕЦОВА.
Морко, Энерсола.

Индийште
 У ий йудым
 вес енын пы-
 рысым пук-
 шыман. Тунам
 чыла шоны-
 маш шук-
 талтеш.

Параньга, Матародо.
Витя кудо издерым шупшеш?

Вот вет, кузе вет
 - Юра, ныл суртволькым каласе,
 туныктышо йодеш.
 - Пий да кум пинегыже.

Медведево район Краснооктябрьский школын 2-шо "А" ден "Б" класслаштыже тунемше-влак возат.

Йоратыме пырысна
 Пырысна модаш йората. Эрдене мыйым кынелта. Тудым сайын пукшена, ончена.
Анастасия ШИМАЕВА.

Муся пырысна шонго, 15 ияш. Тудо весела, поро, ушан.
Валерия ИВАНОВА.

Мый Дик пиемым суретленам. Тудо кугу, поро, ушан да йо- лагай.
Артем КИТКАЕВ.
 Мемнан ешыште пеш мотор пырыс уло. Тудын почшо кужу, нерже шеме, пылышы- же кучык. Пырысна колым кочкаш йората. Яра жапыште пырля модына.
Ксения КУДРЯВЦЕВА.

Мыйын пырысемын лумжө - Лямка. Тудо але самырык. Лямкан почшо кужу, пылышыже изи.
Софья АЛАТЫРЦЕВА.
 Пушок мемнан ешыште нылымше ий ила. Тудо ушан пырыс. Пушокын почшо кужу, пылышыже кучык.
Антон СЕМЁНОВ.

Пырысна шыма, мотор, ушан да чоя. Шинчаже канде. Тудо шорым йората.
Никита МИКЛЕЕВ.

Мыланем таушта
 Рексна пеш мотор: шем тупан, ош йолан, кадыр почан, кужу пылышан. Тудо эн поро йолта- шем. Эрдене мыйым школыш ужата, кастене вашлиеш да пеш чот йывырта. Пырля модына. Рекслан шорым пукшем, тидлан мыланем таушта: кидемым нула.
Артем МАКАРОВ.

Мыйын Маруська пырысем уло. Тудлан кум ий. Маруська ошо, почшо кужу, пылышыже кучык. Тудо онай да чоя.
Дарья ЕФРЕМОВА.

Шүдүр-влак мом сөрәт?

ШОРЫК (21.03-20.04)

Изирак ийготан-влак шуко у йолташым вашлийт. Школыш коштшо-шамычлан ача-аван, туныктышын полышышт, ой-канашышт кўлыт. Икшыве-влак дене чон почын мутланыман.

ПРЕЗЕ (21.04-20.05)

У ий шуко йолташым, у сомылым ешара. Нуно сайын тунемыт. Ончыкыжымат тыгак лийже манын, йоча-шамычым моктыман. Илышым изинек чын улымен кушкышт манын, нунылан кеч-можымат шке гыч ыштен ончаш эрыкым пуыман.

ЙЫГЫР (21.05-21.06)

Йыгыр-влакым театрыш, выставкылаш кошташ кумыландыман. Спорт секцийыш возалтман. Кугурак ийготан-влакклан шкалан шкем сенаш тунемман. Садлан каникул годым походыш, экскурсийыш, лагерыш коштман.

РАК (22.06-22.07)

Тазалыкым аралыман. Йолташ-влак дене келшен илаш тунемман. Ты шотышто ача-ава-влак полшен кертыт. Кугурак класслаште тунемше-влакклан тунеммашым икымше верыш шындыман. Уке гын, ончыкыжым нелылыкыш логалаш лиеш.

ЛЕВ (23.07-23.08)

Изирак ийготан йоча-влакым чот шекланыман. Спорт дене кылым кучыман. Школыш коштшо-влакым кажне сенымашыштан моктыман. Кугурак-влакым каныме жап годым шке гыч оксам ыштен налаш кумыландыман. Тиде ончыкылык илышлан сай урок лиеш.

ЎДЫР (24.08-23.09)

Иктанаш-влак коклаште улыдымаш лиеш. Садлан ўдыр-йоча-влак ятыр жапым шкет эртарат. Ача-ава-влакклан полшыман. Корнышто коштмо правил-влакым ушештарыман. Кугурак ийготан йоча-влак кугу сенымашке шуын кертыт.

2016 ийлан гороскоп

ВИСА (24.09-23.10)

Тунеммашлан шуко жапым да вийым ойырат. Но канашат жапым муман. Тазалыкым аралыман. Кугурак-влак дене чон почын мутланыман. Уке гын, нуно шке ойгешышт петыралтыт.

СКОРПИОН (24.10-22.11)

Скорпион-йоча-влакым чыла вере сенымаш вуча. Изирак ийготан-влакклан пижедылше чер деч шекланыман. Кочкыш да арулык шотышто тўткўлийман.

ПИКШЫЗЕ (23.11-21.12)

Пикшызе-влак сай отметке дене куандарат. Тидлан нуным мокталтыман. Но кажне сомылым шке гыч ышташ, мутым кучаш туныктыман. Циркыш, тўрлў спектаклыш еш дене миен толман.

ИРКАЗА (22.12-20.01)

Илышыште спорт ончыл верыште лийшаш. Икымше йўратымаш чоным тарвата. Ача-ава дене пырля книга м лудман. Компьютер ончылно шагалрак жапым эртарыман.

ВЎД ЙОКТАРЫШЕ (21.01-20.02)

У ий – йот йылмым тунемаш эн сай жап. Изирак-влакым лудаш, сўретлаш, кидпашам ышташ кумыландыман. Кугурак класслаште тунемше-шамычлан чын корным ойыраш полшыман.

КОЛ (21.02-20.03)

Ача-ава-влакклан шукуррак жапым икшыве пелен эртарыман. Нунын дене чон почын мутланыман. Йочан мастарлыкшым вияндыман. Тазалыкым аралыман.

“Кидшер”
интернет-журнал дене пырля эртарыме У ий конкурсышкына пуршо сүрет-влакым ончалза. Келшышыжлан Интернетысе “Кидшер” журналыште йўкым пуыза.

Марий Йўштō Кугыза:

– Мый Шернур районысо мотор Кукнур кундеммыште илем. Пеленем Поран эргым, Теле лўман ўдырем, Лумўдыр уныкам да Йўштō кувам улыт. Ме унам вашлияш пеш йōратена. Мордовий, Москва, Якутий, Оренбург область гыч серышым наледена. У ийыште шкенан сурт-печына лишеш манын ўшанена. Йоча-влак, йомакысе персонаж-влак дене пырля курыкышто мунчалташ толза мемнан деке!

Йўштō Кугызам ме вучена Да Лумўдырым пырля! Йоча-влакше куанат, Шуко пōлекым вучат!
Даниил АЛЕКСЕЕВ.
6-шо №-ан Морко школ.

Пайрем.
Пиалан, куатле.
Сōрастара, саламла, куштыкта.
У ий дене саламла.
Пиал.
Ксюша КОЧАКОВА.
Советский, Вечын.

Тыршен тунемза, уныкам-влак! Марий пўртўсыштына шукрыак лийза, капкылдам пенгыдемдыза, уш-акылдам виянгдыза. Пырля келшен модса! Ача-авадан, коча-ковадан мутыштым колыштса, кугурак-влакым пагалыза!

У ий
У ий толын!
У ий толын!
Весела пайремна толын!
Рўжге
кидым кучена,
Ме пайремым
вашлийына.
Карина ЗОСИМОВА,
2-шо “В” класс.
1-ше номеран Морко школ.

У ий кож йыр пōрдына Йўштō Кугыза дене пырля. Лумўдыр веселан коеш, ЧылаMAT мураш ўжеш.
Сашенька
ВАСИЛЬЕВА.
Морко, 1-ше №-ан йочасад.

У ий!
Сылне, юзо.
Модыкта, куандара, кандара.
Ме тыйым уло кумылын вучена,
Каныш!
Белла СОЛОВЬЕВА.
Советский, Вечын.

Катя РАССАНО-ВАН (1-ше кл.) сўретше.
Морко, Коркатово.

Индекс
Роспечать - 52713, МАП - 78574.
Тираж 1150 экз. Заказ 4362.
Формат – А-4-8.
Директор-тўн редактор
Л.В.СЕМЕНОВА.

E-mail: yamde_lii@mari-el.ru,
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru,
Тел. 45-25-49(факс);
45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республикысе культур, печать да национальность паша шотышто министерстве, “Ямде лий” газет” кугыжаныш унитарный казенный предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций сфериште да культур наследийым аралымаште законодательством шуктен шогым эскерше Федеральний службыв Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште пуымо.

Печатьыш пуымо жап – 14-00,
фактически – 13-00.
Ак – кутырен келшыме почеш.

Авторын да редакцийын шонымашыш тўрлō лийын кертыт. Серыш-влак мōнгеш огыт колталт.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424006, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95.

Редакцийын да издательнын адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.

Йүштө Кугызам поктен шу

Йүштө Кугыза йомакысе гай чоды-
ра мучко издер дене чокешта. Кө
тудым эн ончыч поктен шуэш,
У ий пөлекым налеш.

Фишке-влакым старгыш шындыза да черет дене
кубикым кышкыза. Тушто могай числа лектеш,
тунар ошкыллан йолгорно дене ончыкыла кайыза.
Заданиян онгеш шогалмеке, тудым шуктыза. Кө
финиш марте ончыч миен шуэш, тудо сеныше лишеш.

Тумна кока дене
мутланаш шогал.
Ик черетым кодо.

Поран толын
лектын да
тыйым шенгек
нангаен.

Лум мөчөр
күчык корным
ончыкта.

Финиш
Умдырлан почела-
мутым каласкале
да ик ошкылым
ончык ыште. Але
ик черетым кодо.

Ончылно — кугу
лум курык.
Тудым савырнен
кааш перна.

Старт
Курык гыч
мунчалтен во-
ло.

Пирым вач-
лийынат. Ик
ошкыллан
чакне.